

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ

імені адмірала Макарова

Факультет економіки та екології моря

Кафедра екології та природоохоронних технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи

Слободян С. О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Екологічний контроль

Environmental control

рівень вищої освіти бакалавр

тип дисципліни обов'язкова

мова викладання українська

Миколаїв, 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічний контроль» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е2 Екологія, освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища»,
 “ 9 ” квітня 2025 року. – 18 с.

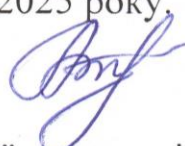
Розробник: Магась Наталія Іванівна, канд. техн. наук, доцент.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологічний контроль» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «Екологія та охорона навколишнього середовища» Магась Наталія Іванівна, канд. техн. наук, доцент.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологічний контроль» розглянуто на засіданні кафедри екології та природоохоронних технологій
 Протокол від № 9 від “ 11 ” квітня 2025 року.

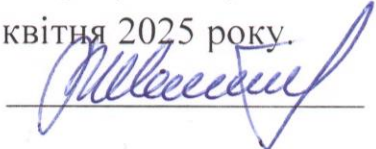
Завідувач кафедри

Ганна ТРОХИМЕНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологічний контроль» розглянуто Методичною радою факультету економіки та екології моря
 Протокол від № 9 від “ 14 ” квітня 2025 року.

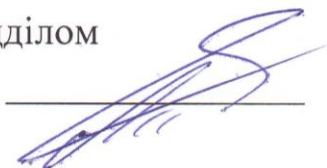
Голова

Вячеслав ІВАТА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Екологічний контроль» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

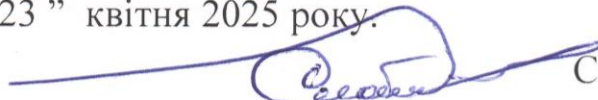

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічний контроль» затверджена Навчально-методичною радою НУК

Протокол від № 4 від “ 23 ” квітня 2025 року.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

Зміст

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	5
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....	12
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	13
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	15
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	16
10. Рекомендовані джерела інформації.....	16

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічний контроль» є складовою частиною нормативно-методичного забезпечення навчального процесу за галуззю знань Е Природничі науки, математика та статистика та належить до дисциплін професійної підготовки.

Анотація

Програма навчальної дисципліни «Екологічний контроль» передбачає формування вмінь та навичок оцінювання дотримання природоохоронного законодавства на підприємствах, запобігання, встановлення та усунення правопорушень природоохоронного законодавства, що виникають або можуть виникнути під час здійснення господарської діяльності підприємств або окремих громадян.

Ключові слова: екологічний контроль, господарська діяльність, природокористування, правопорушення, відповідальність.

Abstract

The program of the discipline "Environmental control" involves the formation of skills in the assess compliance with environmental legislation in enterprises, prevention, establishment and elimination of violations of environmental legislation that occur or may occur during the economic activity of enterprises or individuals.

Keywords: ecological control, economic activity, nature management, offenses, responsibility.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -4	Галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика	Обов'язкова	
Модулів –1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність: Е2 Екологія Освітня програма: Екологія та охорона навколишнього середовища	Семестр	
		8-й	8-й
		Лекцій	
		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	10 год.
Загальна кількість годин _ <u>120</u>		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>4</u> самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год.	100 год.
		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: залік	
		Форма контролю: письмова	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Екологічний контроль» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

К07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

К18. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства;

К21. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами вивчення дисципліни є отримання компетентностей з дисципліни «Правова охорона об'єктів навколишнього середовища», «Нормування антропогенного навантаження на навколишнє середовище». Знання та навички з дисципліни «Екологічний контроль» допоможуть у виконанні кваліфікаційних (бакалаврських) робіт, а також для наступної практичної роботи на підприємствах, в установах та організаціях.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду;

ПР17. Усвідомлювати відповідальність за ефективність та наслідки реалізації комплексних природоохоронних заходів;

ПР19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти;

ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства;

ПР22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Екологічний контроль

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти екологічного контролю

Тема 1. Правові аспекти екологічного контролю в Україні. Державні органи екологічного контролю та нагляду [1], [8] стор. 11-21, [9] стор. 8-39, [10] стор. 10-15.

Тема 2. Види, порядок організації, проведення і оформлення інспекторських перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання ними вимог природоохоронного законодавства [1-5], [6, 7], [8] стор. 11-21, [9] стор. 40-60, [10] стор. 10-18.

Тема 3. Заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства [1-5], [6, 7], [8] стор. 29-43, [10] стор. 18-33.

Тема 4. Вилучення знарядь незаконного добування природних ресурсів та продукції, що з них вироблена [8] стор. 43-50, [10] стор. 181-183.

Тема 5. Здійснення громадського природоохоронного контролю [8] стор. 140-157, [10] стор. 189-196, [11].

Змістовий модуль 2. Проведення заходів державного нагляду (контролю)

Тема 6. Здійснення державного контролю за станом атмосферного повітря [8] стор. 51-66, [9] стор. 61-90, [10] стор. 66-83.

Тема 7. Здійснення державного контролю за станом та раціональним використанням водних ресурсів [8] стор. 67-82, [9] стор. 91-101, [10] стор. 34-65.

Тема 8. Здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства про використання та охорону земель [8] стор. 83-89, [9] стор. 110-127, [10] стор. 84-97.

Тема 9. Здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства про використання та охорону надр [8] стор. 83-89, [9] стор. 110-127, [10] стор. 84-97.

Тема 10. Здійснення державного контролю у сфері поводження з відходами, пестицидами та агрохімікатами [8] стор. 108-130

Тема 11. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання і відтворення лісів та інших рослинних ресурсів [8] стор. 89-97, [10] стор. 98-135.

Тема 12. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу [8] стор. 98-107, [10] стор. 136-150.

Тема 13. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання та відтворення риби та інших водних біоресурсів [8] стор. 98-107, [10] стор. 136-150.

Тема 14. Здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму [10] стор. 151-188.

Тема 15. Здійснення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон [8] стор. 130-140.

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Модуль 1. Екологічний контроль										
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти екологічного контролю										
Тема 1. Правові аспекти екологічного контролю в Україні. Державні органи екологічного контролю та нагляд	9	2	2		5	7	1			6
Тема 2. Види, порядок організації, проведення і оформлення інспекторських перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання ними вимог природоохоронного законодавства	9	2	2		5	14	1	2		11
Тема 3. Заходи впливу до порушників природоохоронного законодавства	9	2	2		5	14	1	2		11
Тема 4. Вилучення знарядь незаконного добування природних ресурсів та продукції, що з них вироблена	9	2	2		5	3				3
Тема 5. Здійснення громадського природоохоронного контролю	9	2	2		5	7	1			6
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	10	10		25	45	4	4		37
Змістовий модуль 2. Проведення заходів державного нагляду (контролю)										
Тема 6. Здійснення державного контролю за станом атмосферного повітря	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 7. Здійснення державного контролю за станом та раціональним використанням водних ресурсів	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 8. Здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства про використання та охорону земель	8	2	2		4	5	1			4

Тема 9. Здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства про використання та охорону надр	7	2	2		3	5				5
Тема 10. Здійснення державного контролю у сфері поводження з відходами, пестицидами та агрохімікатами	7	2	2		3	8		1		7
Тема 11. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання і відтворення лісів та інших рослинних ресурсів	8	2	2		4	10	1	1		8
Тема 12. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу	8	2	2		4	7		1		6
Тема 13. Здійснення державного контролю у галузі охорони, використання та відтворення риби та інших водних біоресурсів	7	2	2		3	7	1	1		5
Тема 14. Здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму	7	2	2		3	4				4
Тема 15. Здійснення екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон	7	2	2		3	5	1			4
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	75	20	20		35	75	6	6		63
<i>Разом за курсом</i>	120	30	30		60	120	10	10		100

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Вивчення основних нормативних документів та законодавчих актів, що регулюють діяльність екологічної інспекції.	2	
2	Вивчення порядку обстеження об'єктів, підприємств та установ. Обов'язковий перелік питань при перевірках підприємств. Складання плану перевірки підприємства.	2	2
3	Перелік та порядок оформлення документів реагування на випадки екологічних правопорушень, розрахунок розміру стягнень	2	2
4	Складання документів вилучення знарядь та засобів браконьєрства. Складання опису -оцінки вилучених знарядь незаконно добутої продукції.	2	
5	Порядок організації роботи та оформлення громадських інспекторів, їхні права та обов'язки	2	
6	Складання документів реагування на випадки екологічних правопорушень у випадках забруднення атмосферного повітря	2	2
7	Складання документів реагування на випадки екологічних правопорушень щодо охорони водних ресурсів	2	2
8, 9	Складання документів реагування на випадки екологічних правопорушень щодо охорони землі та надр	4	
10	Складання документів реагування на випадки екологічних правопорушень щодо поводження з відходами	2	2
11	Складання документів реагування у випадках знищення або пошкодження зелених насаджень або інших об'єктів озеленення населених пунктів	2	2
12, 13	Складання документів реагування у випадку порушення правил використання об'єктів тваринного світу, риби та інших водних біоресурсів	4	2
14	Складання документів реагування у випадку порушення вимог на територіях природно-заповідного фонду	2	
15	Складання документів реагування за порушення екологічних вимог у пунктах пропуску через державний кордон України	2	
Всього		30	14

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять		15
2	Підготовка до практичних робіт	15	32
3	Підготовка до МКР	30	30
4	Підготовка до екзамену	15	15
Всього		60	92

Індивідуальне науково дослідне завдання

Навчальним планом при вивченні дисципліни «Екологічний контроль» виконання індивідуального науково-дослідного завдання не передбачено.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

При викладанні дисципліни «Екологічний контроль» використовуються наступні методи навчання:

– пояснювально-ілюстративний метод – повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації здобувачами;

– частково-пошуковий – метод, за якого певні елементи знань повідомляє викладач, а частину здобувачі здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання здобувачів є:

- практичні (розрахункові) роботи;
- модульні контрольні роботи;
- іспит.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю (практичні та модульні контрольні роботи) і оцінки з іспиту. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру за виконання практичних робіт та модульних контрольних робіт.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, а також у кінці змістових модулів у вигляді модульних контрольних робіт.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Виконання практичних робіт

Практична (розрахункова) робота		Критерії оцінювання
Денна форма	Заочна форма	
3	7	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	4	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Звіт відповідає встановленим вимогам
1	2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Розв'язує задачу користуючись алгоритмом. Складений звіт містить неточності у висновках та помилки
0	0	Студент не розв'язує задачі.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: для денної форми – 45 балів (15 робіт по 3 бали); для заочної форми – 45 балів (6 робіт по 7 балів, 1 робота (ПР №1) – 3 бали (за шкалою оцінювання денної форми навчання)).		

Поточний модульний контроль

Включає написання комплексних контрольних робіт (МКР) за змістовими модулями, які оцінюються у 10 балів (МКР 1) та 15 балів (МКР 2) і складаються з таких компонентів:

Назва компоненту	Бали	Критерії оцінювання
МКР 1		
Тести (6 од)	6x1=6	3 представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Задача середньої складності (1 од)	1x4=4	Задача на 3 і більше дії, для розв'язання якої необхідно самостійно підібрати декілька формул та провести розрахунок
МКР 2		
Тести (7 од)	7x1=7	3 представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Задача середньої складності (2 од)	2x4=8	Задача на 3 і більше дії, для розв'язання якої необхідно самостійно підібрати декілька формул та провести розрахунок

Задачі середньої складності

Бали	Критерії оцінювання
4	Студент розв'язав задачу, правильно записав умови та підібрав формули для розрахунку, провів розрахунки за ними, написав аргументовану відповідь.
3	Студент розв'язав задачу, правильно записав умови та підібрав формули для розрахунку, і провів розрахунки за ними, проте допущені окремі незначні помилки у розв'язанні.
2	Студент частково розв'язав задачу, правильно записав умови та підібрав частково формули для розрахунку, і провів розрахунки за ними, але не спромігся провести подальші дії.
1	Студент не розв'язав задачу, але правильно записав умови.
0	Робота не виконувалася

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Виконання практичних робіт	15x3 бали = 45 балів	1x3 бали=3 бали 6x7 балів=42 бали
Поточний модульний контроль	1x10 балів= 10 балів 1x15 балів= 15 балів	1x10 балів= 10 балів 1x15 балів= 15 балів
Всього	70	70

Іспит

Проводиться у письмовому вигляді, оцінюється у 30 балів, і складається з таких компонентів:

Назва компоненту	Бали	Критерії оцінювання
Тести (22 од)	22x1=22	З представлених 4 варіантів, потрібно підібрати правильну відповідь
Задачі середньої складності (2 од)	2x4=8	Задача на 3 і більше дії, для розв'язання якої необхідно самостійно підібрати декілька формул, а також модифікувати їх під умови задачі та провести розрахунок

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
1	2	3	4	5	6
ЗМ 1	T1	Практична робота №1	3		
	T2	Практична робота №2	3	Практична робота № 1	3
	T3	Практична робота №3	3	Практична робота №2	7
	T4	Практична робота №4	3		
	T5	Практична робота №5	3		
ПМК 1		Завдання	10	Завдання	10
ЗМ 2	T6	Практична робота №6	3	Практична робота №3,4	14
	T7	Практична робота №7	3		
	T8	Практична робота №8	3		
	T9	Практична робота №9	3	Практична робота №5	7
	T10	Практична робота №10	3		
	T11	Практична робота №11	3	Практична робота №6,7	14
	T12	Практична робота №12	3		

	T13	Практична робота №13	3	-	-
	T14	Практична робота №14	3		
	T15	Практична робота №15	3		
ПМК 2		Завдання	15	Завдання	15
Підсумковий контроль		Екзамен	30	Екзамен	30
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

У якості наочного матеріалу під час лекційних та практичних робіт використовуються засоби масової інформації, слайди, схеми, нормативно-правові акти та інша нормативна документація. Також при виконанні практичних робіт використовуються спеціальні комп'ютерні програми – Microsoft Excel, та інше програмне забезпечення (для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, для виконання розрахунків тощо).

Також студентам надається можливість отримати електронний варіант конспекту лекцій та всіх методичних розробок кафедри, користування бібліотечними фондами (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Положення про Державну екологічну інспекцію. Затверджено постановою КМУ в редакції від 19 квітня 2017 р., №275. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>

2. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>

3. Наказ Мінекоенерго від 26.11.2019 №450 "Про затвердження Уніфікованої форми акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів", зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 27.12.2019 за №1293/34264. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1293-19#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 182 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду(контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів Державною екологічною інспекцією». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/182-2019-%D0%BF#Text>

5. Наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля від 26.11.2019 №450 «Про затвердження Уніфікованої форми акта, що складається за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1293-19#Text>

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 № 1147 «Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-96-%D0%BF#Text>

7. Методичні рекомендації «Про нормативи часу при здійсненні робіт по держконтролю за додержанням природоохоронного законодавства». — Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням

вимог природоохоронного законодавства. – За ред. А.М. Коренчука, В.Д. Солодкого. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – с. 201-213.

8. Свояк Н.І. Екологічне інспектування. – Черкаси: Вертикаль, Видавець Кандич С.Г. – 2008. – 464 с.

9. Нехорошков В.П. Природоохоронне інспектування: навчальний посібник. Одеська державна академія холоду. 2011 – 156 с.

10. Тунік Т.М., Плисенко Т.М. Природоохоронне інспектування: Навчальний посібник. Кіровоград: 2007. -250 с.

11. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 27.02.2002 № 88 «Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02#Text>

Додаткова література

1. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. – за ред. А.М. Коренчука, В.Д. Солодкого. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – 248с.

2. Максименко Н.В., Задніпровський В.В., Клименко О.М. Організація управління в екологічній діяльності: Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2008. – 340 с.

3. Пилипович О. Екологічний контроль та екологічне інспектування : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 122с

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: <https://mepr.gov.ua>

2. Державна екологічна інспекція України: <https://www.dei.gov.ua>